

Rolnictwo węglowe - wskaźniki monitoringu

Jerzy Kozyra
Zakład Biogospodarki i Analiz Systemowych
IUNG-PIB w Puławach

Warsztaty on-line organizowane w ramach realizacji Dotacji Celowej IUNG-PIB 2023, Zadanie nr 2.4 „Analiza wybranych instrumentów WPR pod kątem potencjału redukcji emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza”, finansowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

23 października 2023

Soil carbon 4 per mille

Budiman Minasny^{a,*}, Brendan P. Malone^a, Alex B. McBratney^a, Denis A. Angers^b, Dominique Arrouays^c, Adam Chambers^d, Vincent Chaplot^e, Zueng-Sang Chen^f, Kun Cheng^g, Bhabani S. Das^h, Damien J. Field^a, Alessandro Gimonaⁱ, Carolyn B. Hedley^j, Suk Young Hong^k, Biswapati Mandal^l, Ben P. Marchant^m, Manuel Martin^c, Brian G. McConkey^b, Vera Leatitia Mulderⁿ, Sharon O'Rourke^o, Anne C. Richer-de-Forges^c, Inakwu Odeh^a, José Padarian^a, Keith Paustian^p, Genxing Pan^g, Laura Poggioⁱ, Igor Savin^q, Vladimir Stolbovoy^r, Uta Stockmann^a, Yiyi Sulaeman^s, Chun-Chih Tsui^f, Tor-Gunnar Vågen^t, Bas van Wesemael^u, Leigh Winowiecki^t

Zwiększając globalne zasoby materii organicznej w glebie o **0,4 % rocznie, można kompensować globalne emisje gazów cieplarnianych ze źródeł antropogenicznych (Minasny i wsp., 2017)**

W 2050 roku obszar przydatny do uprawy ziemniaka bez stosowania nawodnień w Wielkiej Brytanii skurczy się o 80-90%, a obecna infrastruktura nie będzie wystarczająca do zapewnienia wody do nawodnień przy takich potrzebach (Daccache i inni 2011).

Sekwestracja i pochłanianie
(jeśli nie przesuszone)

Emisje gazów cieplarnianych (GHG)
wynikające z użytkowanie gruntów
LULUCF

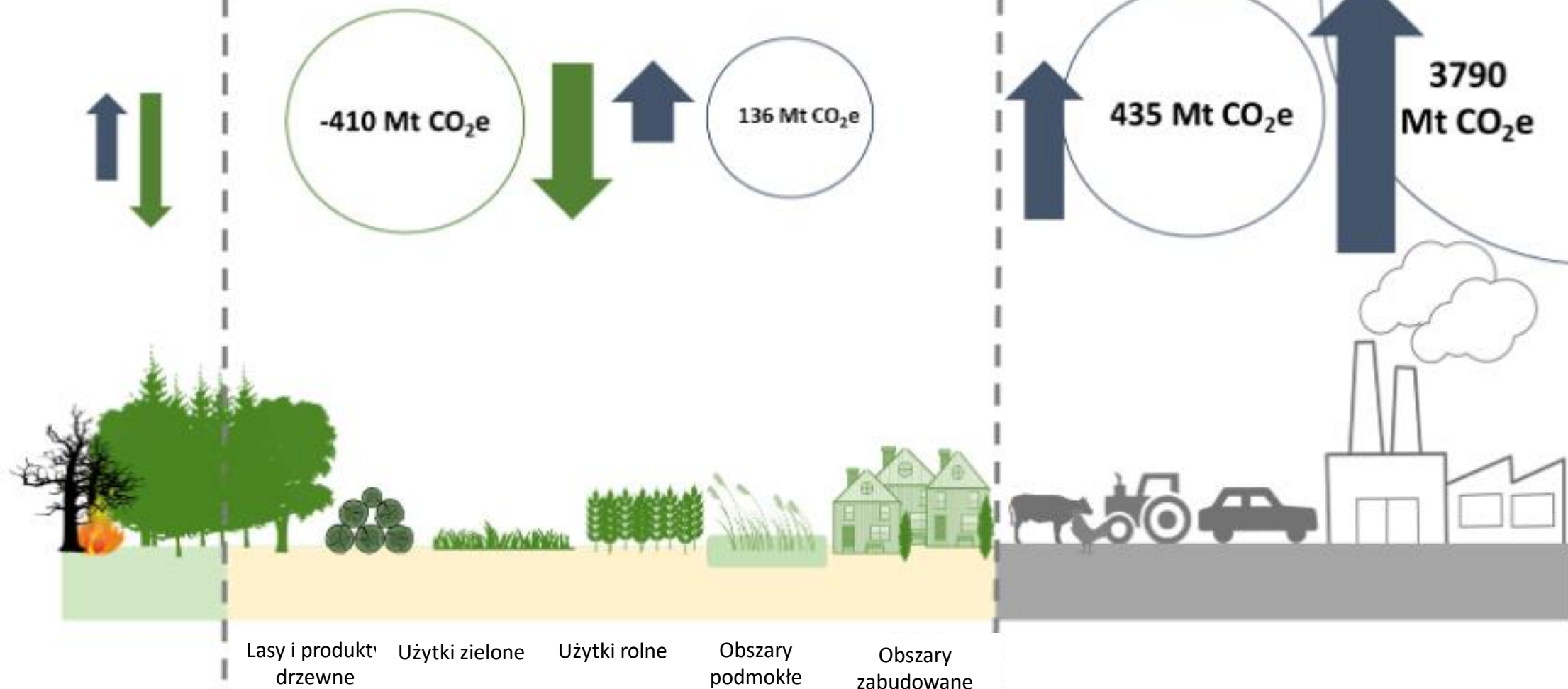
Emisje gazów cieplarnianych wynikające
ze stosowanie środków produkcji

Obszary
nieużytkowane

Grunty użytkowane

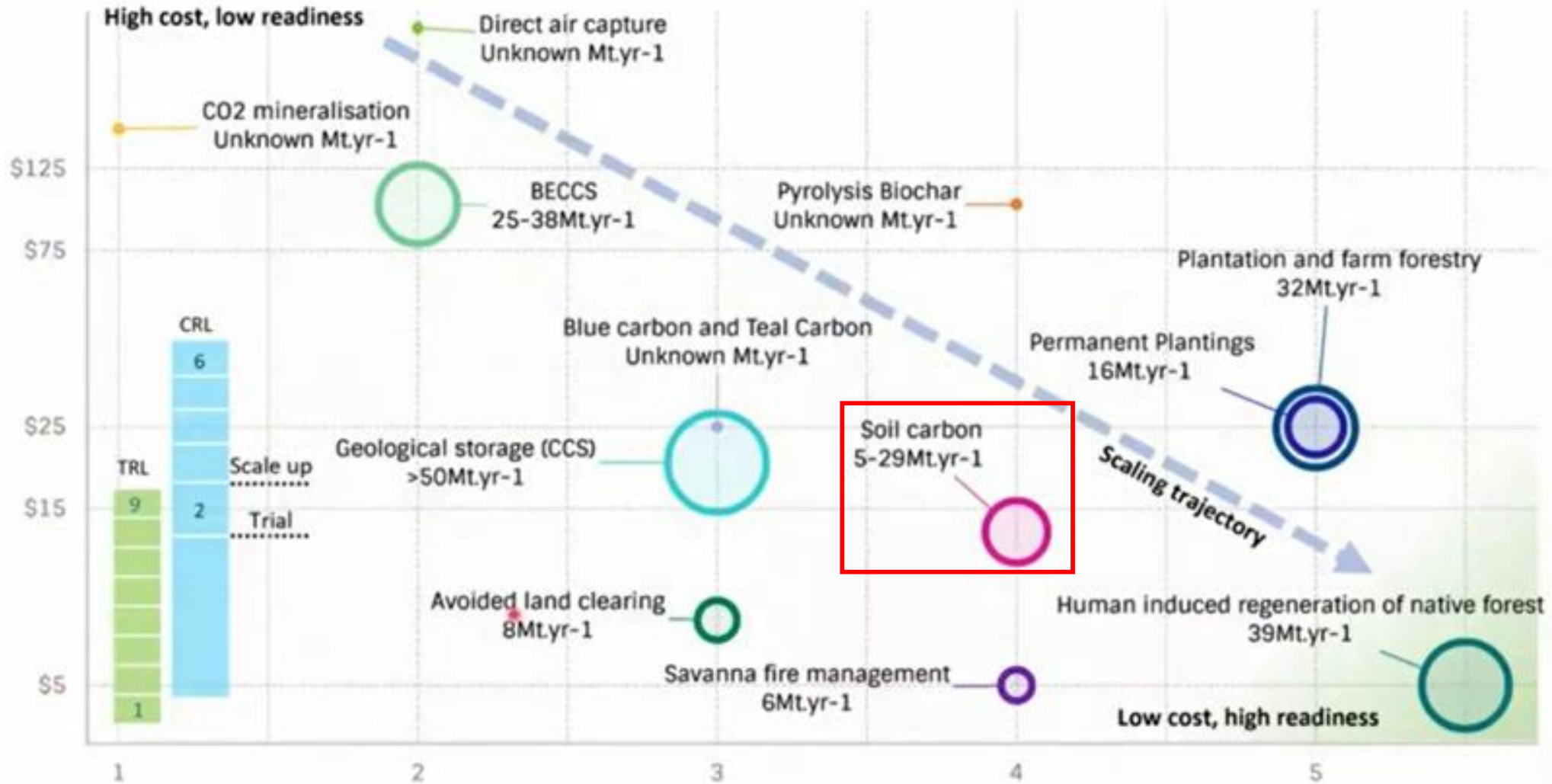
Rolnictwo

Pozostała działalność
człowieka

Technologie przechwytywanie węgla z atmosfery i koszt sekwestracji

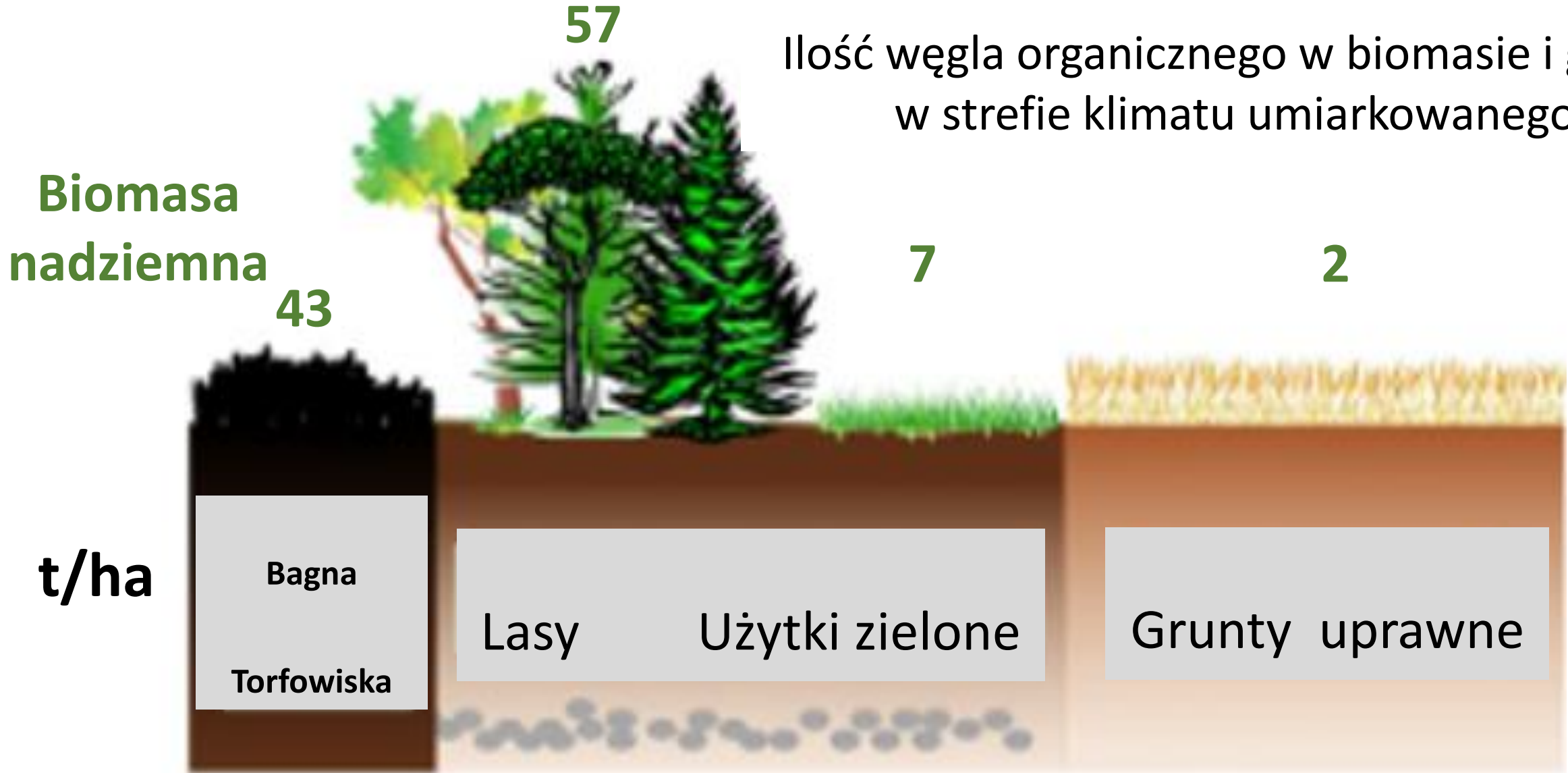
Koszt

Dojrzałość technologii

Ilość węgla organicznego w biomasie i glebie w strefie klimatu umiarkowanego

Biomasa nadziemna

t/ha

Gleba
Razem

	57	7	2
	43		
	Bagna Torfowiska	Lasy	Użytki zielone
			Grunty uprawne
	643	96	236
	80		
	683	153	243
			82

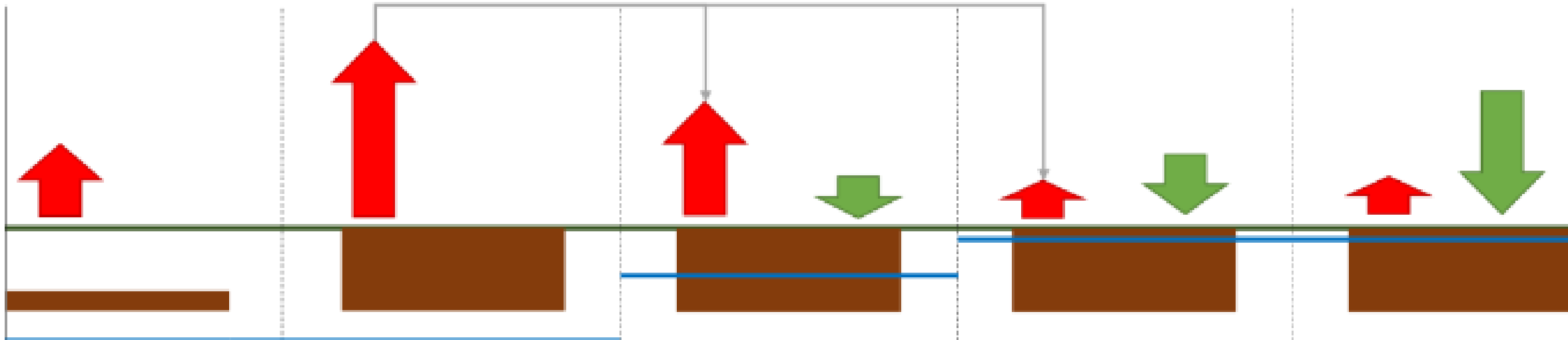
Gleby osuszone i zmineralizowane

Gleby zmeliorowane

Gleby częściowo zmeliorowane

Gleby utrzymujące wilgoć

Gleby w stanie naturalnym

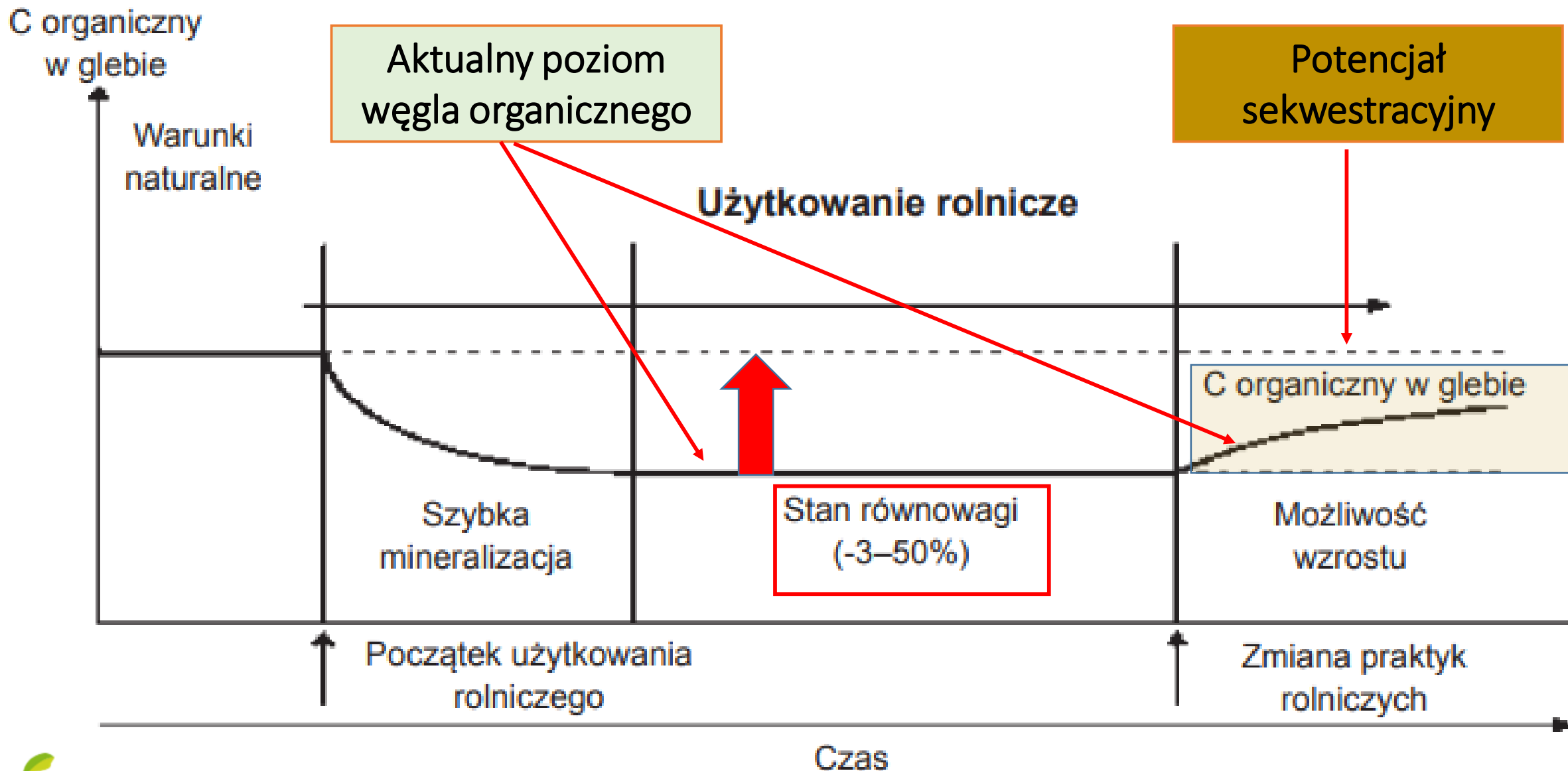
Poziom wody

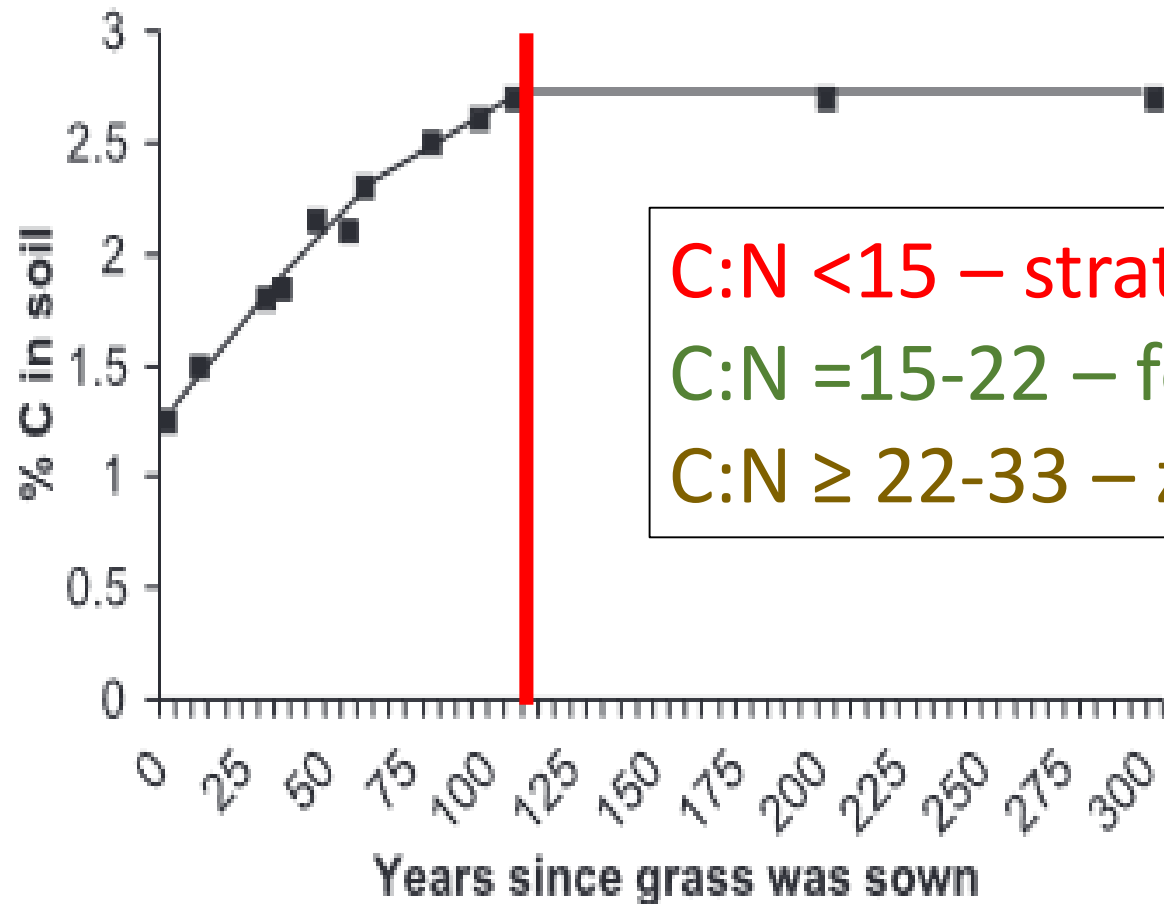
Histic horizon (peat)

Poziom gleb organicznych

Rolnictwo węglowe – ochrona gleb organicznych

Zmiany zawartości węgla organicznego w glebie w czasie użytkowania

C:N <15 – straty N z gleby

C:N =15-22 – formy dostępne dla roślin

C:N ≥ 22-33 – związanie N przez mikroorganizmy

Źródło: The Conversation. © Jocelyn Lavalley, zmodyfikowane

- Akumulacja węgla całkowitego w glebie piaskowo-gliniastej (Rothamsted, UK), po zmianie użytkowania z gruntu ornego do trwałego użytku zielonego.

• Rekonstrukcja na podstawie stosunku C/N (węgla do azotu)

Przeciętny zasób C org i potencjał sekwestracji w glebach mineralnych Polski (warstwa gleby 0-30 cm)

bardzo ciężkie

27

18

45 t/ha

średnie i
ciężkie

22

14

36 t/ha

bardzo lekkie

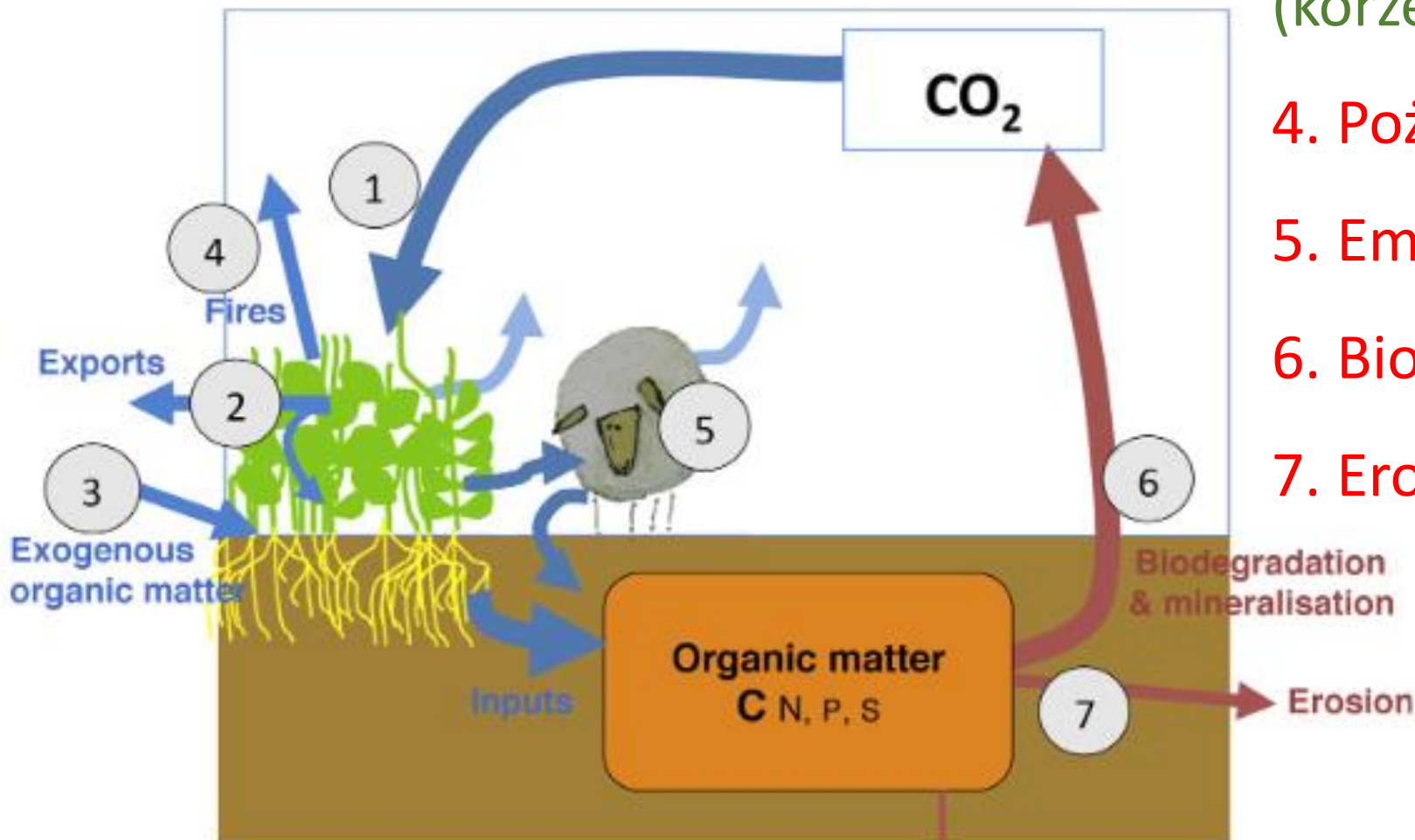
20

12

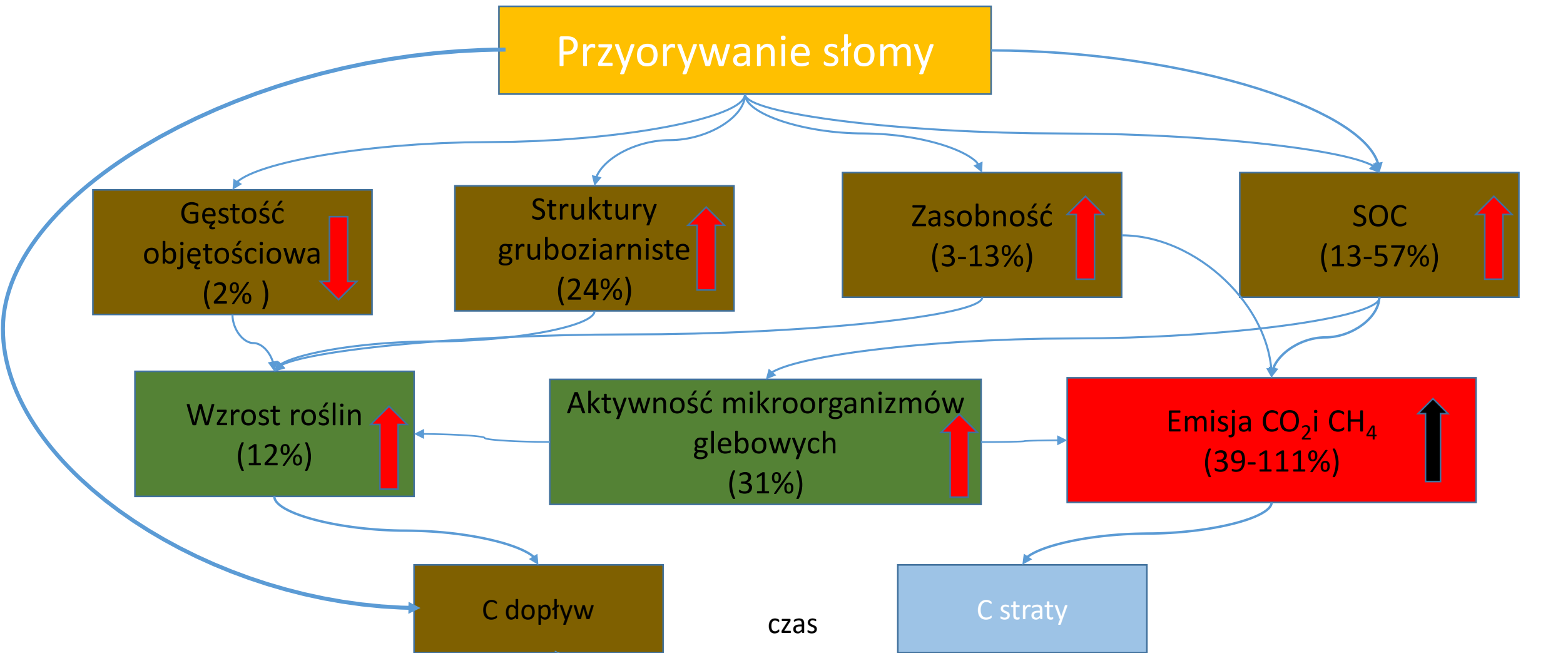
32 t/ha

■ Średni aktualny zasób C org   ■ Potencjał sekwestracji

Czynniki decydujące o zasobach materii organicznej w glebie

1. Fotosynteza
2. Eksport biomasy z pola
3. Wnoszona materia organiczna (korzenie, resztki)
4. Pożary
5. Emisje z gleb (mikroorganizmy)
6. Biodegradacja & mineralizacja
7. Erozja

„Prosty” schemat odpowiedzi gleby na przyorywanie słomy

Jeżeli C dopływ = C strata, SOC równowaga (12 lat)

Jeżeli C dopływ > C strata, SOC wzrost

Jeżeli C dopływ < C strata, SOC spadek

ABC rolnictwa węglowego

A Dodawanie węgla do gleby	Stosowanie obornika, gnojowicy, pofermentu, kompostu, biowęgla jako środków nawozowych
	Przyorywanie resztek poźniwnych, poplonów, uprawa na zielony nawóz (np. koniczyna), uprawa w międzyrzędziach
B Zwiększone przechwytywanie dwutlenku węgla z atmosfery	Rozbudowane zmianowanie (rośliny bobowate – przechwytyjące azot z atmosfery), stosowanie podsiewu, uprawa międzyplonów, uprawy na zielony nawóz
	Uprawy współrzędne w sadach i warzywnictwie
	Rolnictwo ekologiczne, Systemy rolno-leśne
C Unikanie strat węgla z gleby	Ograniczanie orki – systemy bezorkowe
	Odtwarzanie torfowisk
	Przekształcanie gruntów ornych w użytki zielone lub lasy
	Stosowanie wapnowania - odpowiednie PH = efektywne nawożenie

Wskaźniki bezpośrednie efektywności CF

TOC (Total organic carbon) - całkowity węgiel organiczny w glebie
Ilość próchnicy w glebie pomnożona przez 1,7 (Schmidt, 2021).

Masa mikroorganizmów glebowych - masa organizmów w glebie,
(po śmierci mikroorganizmów węgiel zostaje w glebie).

Zawartość lignin w korzeniach – ligniny zawierają dużą zawartość
węgla, czym więcej lignin tym więcej węgla w glebie.

Wskaźniki bezpośrednie efektywności rolnictwa węglowego

Bilans próchnicy w glebie (metoda VDLUFA) - metoda szacowania rozwoju zawartości próchnicy (materii organicznej gleby) na danym polu.

Uprawy są dzielone na wykorzystujące próchnicę lub dostarczające próchnicę i przypisywane do ujemnych lub dodatnich ekwiwalentów próchnicy (szacunkowe wartości kg organicznego C na ha). Dodatkowo uwzględnia się fakt, że dodana materia organiczna, np. obornik lub gnojowica, słoma lub resztki poźniwne, co zwiększa ilość próchnicy w glebie.

- B niski -200 do -76**
- C optymalny -75 do +100**
- D wysoki +101 do +300**
- E bardzo wysoki > 300**

Wskaźniki pośrednie do monitorowania rolnictwa węglowego

Biomasa nadziemna i plon w zmianowaniu – 45% biomasy to węgiel. Istotny jest bilans biomasy w całym zmianowaniu a nie tylko dla pojedynczej uprawy

Stosunek biomasy nadziemnej do masy korzeni – rośliny o rozwiniętym systemie korzeniowym pozostającym w glebie mają większe saldo węglowe

Liczebność dżdżownic - masa dżdżownic informuje o aktywności mikroorganizmów w glebie

Propozycja formuły do szacowania **pochłaniania węgla z atmosfery** poprzez praktyki rolnictwa węglowego (Dokument PE)

$$\text{Net carbon removal benefit (NCRB)} = \text{CR}_{\text{baseline}} - \text{CR}_{\text{total}} - \text{GHG}_{\text{increase}}$$

gdzie:

Net carbon removal (NCRB) benefit > 0 saldo usuniętego węgla z atmosfery

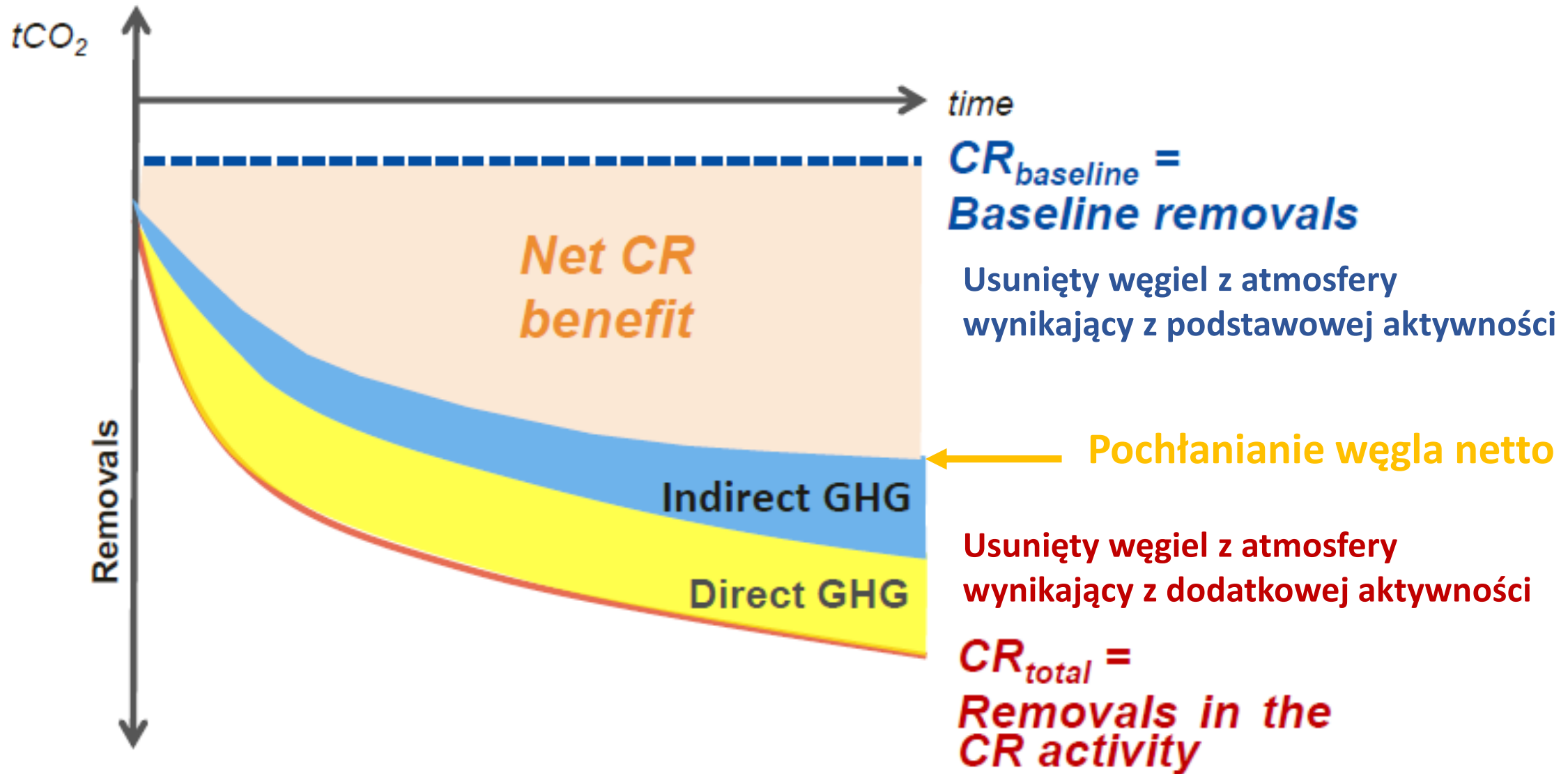
CR_{baseline} - usunięty węgiel z atmosfery wynikający z podstawowej aktywności

CR_{total} – usunięty węgiel z atmosfery wynikający z dodatkowej aktywności

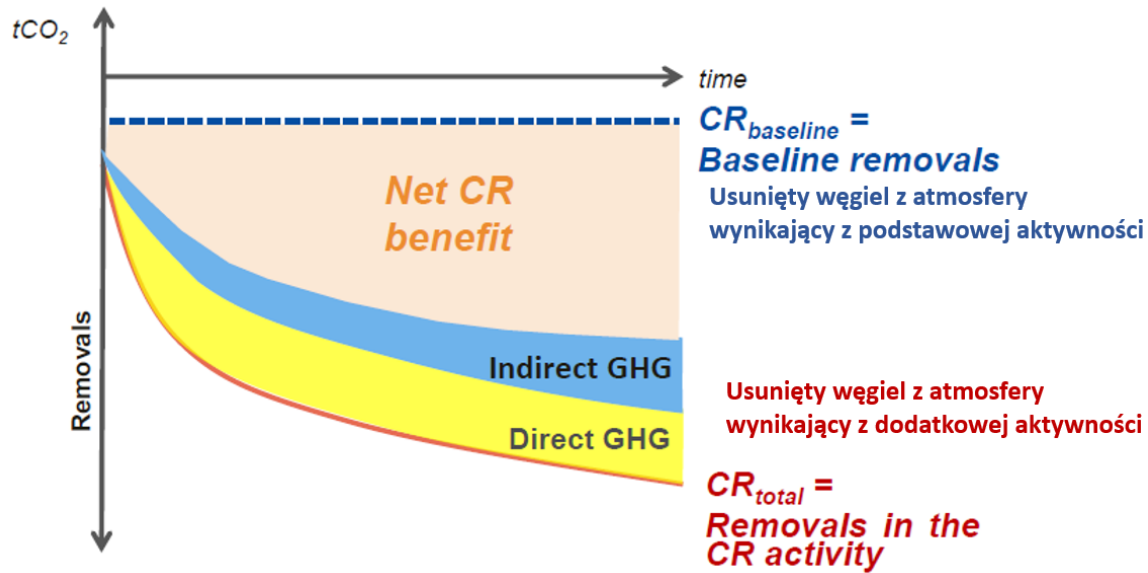
GHG_{increase} – emisje bezpośrednie i pośrednie gazów cieplarnianych do atmosfery wynikające z realizacji praktyki (w rolnictwie wynikające z dodatkowych zabiegów uprawowych, zużycia nasion, paliwa, nawozów ect.)

$$\text{Net carbon removal benefit (NCRB)} = \text{CR}_{\text{baseline}} - \text{CR}_{\text{total}} - \text{GHG}_{\text{increase}}$$

$$\text{Net carbon removal benefit (NCRB)} = \text{CR}_{\text{baseline}} - \text{CR}_{\text{total}} - \text{GHG}_{\text{increase}}$$

$$\text{CR}_{\text{baseline}} = 0$$

$$\text{CR}_{\text{total}} = -1,2 \text{ t CO}_2\text{e}$$

Międzyplony, rośliny okrywowe

$$\text{GHG}_{\text{increase}} = 0,2 \text{ t CO}_2\text{e}$$

Bezpośrednie – paliwo
Pośrednie - mineralizacja

$$\text{Net carbon removal benefit} = 0 - (-1,2 \text{ t CO}_2\text{e}) - 0,2 \text{ t CO}_2\text{e}$$

$$\text{Net carbon removal benefit} = 1 \text{ t CO}_2\text{e}$$

Wielkość CR_{total} -1,2 t CO₂e dla roślin okrywowych jest wielością przeciętną, $\text{GHG}_{\text{increase}}$ – wielkość teoretyczna

Propozycja formuły do szacowania redukcji emisji poprzez praktyki rolnictwa węglowego (Dokument PE)

Net Soil Emission Reduction Benefit (NSERB)

$$\text{NSERB} = \text{LSE}_{\text{baseline}} - \text{LSE}_{\text{total}} - \text{ASE}_{\text{baseline}} - \text{ASE}_{\text{total}} - \text{GHG}_{\text{increase}}$$

gdzie:

Net Soil Emission Reduction Benefit (NSERB) > 0 saldo emisji GHG do atmosfery

LSE_{baseline} - emisje GHG netto z **podstawowej aktywności** (LULUCF – użytkownie gruntów)

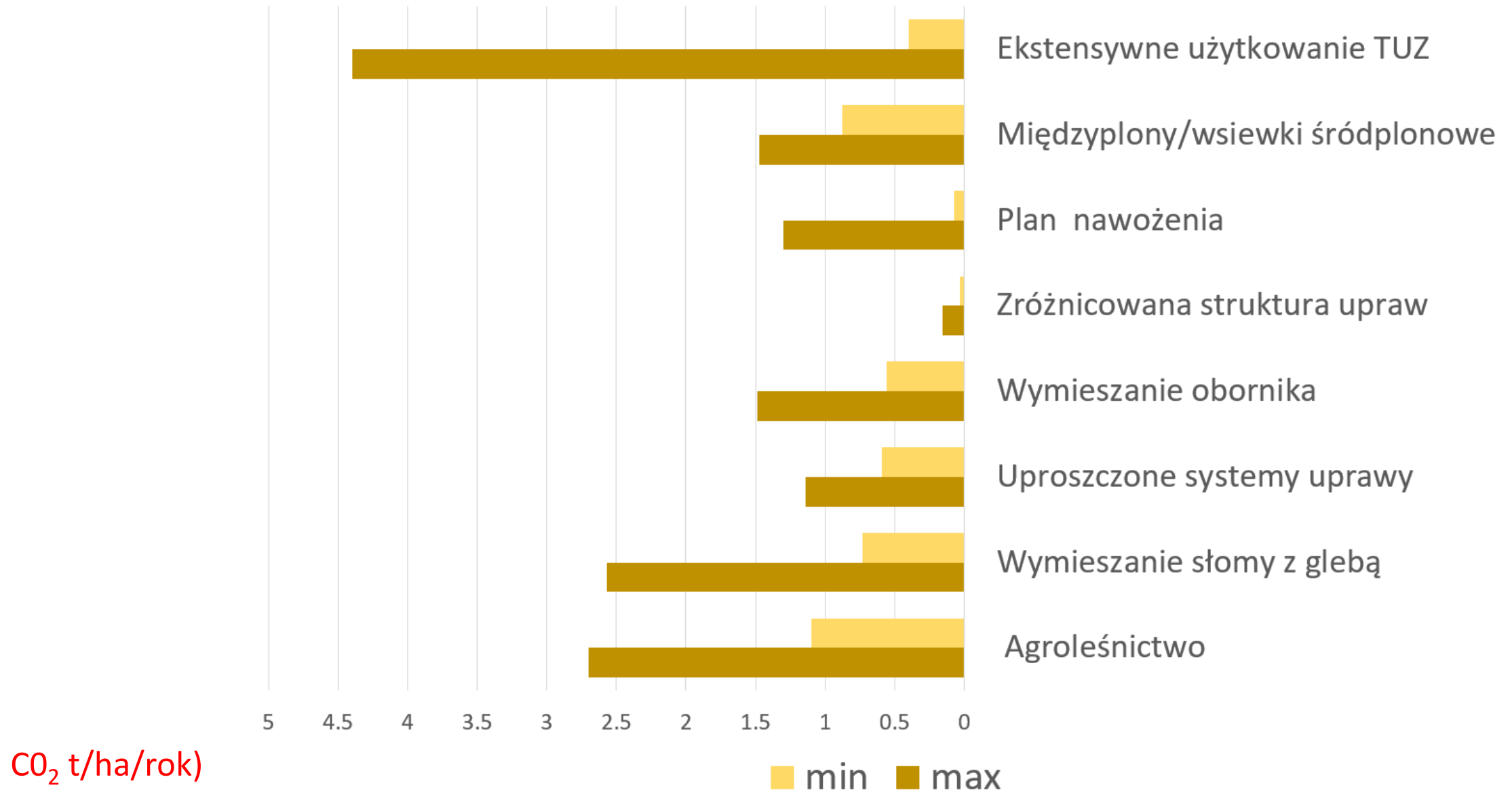
LSE_{total} – emisje GHG netto z **aktywności dodatkowej** (LULUCF – użytkownie gruntów)

ASE_{baseline} - emisje GHG z gleb z **podstawowej aktywności**

ASE_{total} – emisje GHG z gleb z **podstawowej dodatkowej**

GHG_{increase} – emisje bezpośrednie i pośrednie gazów cieplarnianych do atmosfery wynikające z realizacji aktywności dodatkowej - nonr (w rolnictwie wynikające z dodatkowych zabiegów uprawowych, zużycia nasion, paliwa, nawozów ect.)

Wskaźniki sekwestracji / unikniętych emisji w wyniku stosowania praktyk rolnictwa węglowego wspieranych w Planie Strategicznym 2023-2027 (**aktywności dodatkowe**)

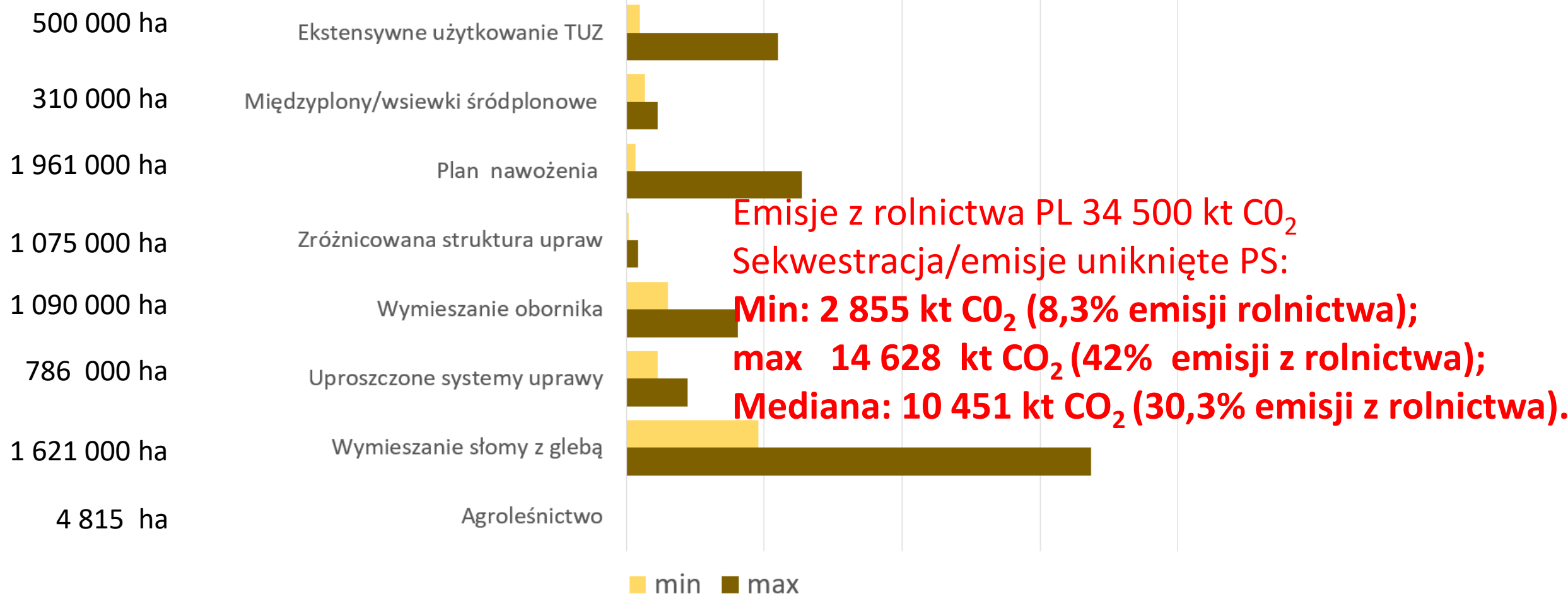

Ilościowa ocena wpływu wspieranych w ramach WPR praktyk rolniczych na emisje gazów cieplarnianych i amoniaku oraz pochłanianie dwutlenku węgla

Ekoschematy

Mt CO₂ rok⁻¹

Dziękuję za uwagę